

Editörden / *Editorial*

Bilgiye Güvenmek

Relying on the Information

Abstract

The editorial discusses internet filtering in the light of the optional internet packages for users, namely Family, Standard, Kids and Domestic, to be offered by the Information Technologies Board with the "Secure Internet Law" to take effect on August 22, 2011. Also sharing the hesitations about the objectivity of the application with the reader, editorial emphasizes an education system focused on breeding citizens who are not scared of relying on the information and who can, by themselves, decide whether information is harmful or not. References are made to the results of similar applications abroad while the press statement made by Turkish NGOs on the issue are included.

Değerli okurlarımız,

Bu yıl biraz gecikerek gelen yaz sıcaklığının kendini fazlasıyla hissettirdiği bir mevsimden geçiyoruz. Yaşadığımız günlerin nem ve sıcaklığına inat ülke ve dünya gündemi de bir o kadar nemli ve sıcak. Demokrasi ve insan hakları sınavını geçmeye çalışan ülkemizde en temel evrensel özgürlüklerden olan bilgilene hakkını kısıtlayıcı “internet filtrasyonu” ile ilgili uygulama 22 Ağustos’ta başlayacak. 22 Şubat 2011 tarihinde yürürlüğe giren Güvenli İnternet Kanunu¹’yla birlikte Bilgi Teknolojileri Kurulu internet kullanıcılarına Aile Paketi, Standart Paket, Çocuk Paketi ve Yurtiçi Paketi isimli seçenekleri sunacak. Güvenli İnternet Kanunu kapsamındaki filtreleri aşmak suç

¹ 2011/DK-10/91 numaralı karar (http://www.btk.gov.tr/mevzuat/kurul_kararlari/dosyalar/2011%20DK-10-91sss.pdf) ile onaylanarak 22 Ağustos 2011’de yürürlüğe girmesine karar verilen kanun düzenlemesidir. Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Elektronik Haberleşme Sektöründe Tüketici Hakları Yönetmeliği’nin 10’uncu maddesi hükümleri kapsamında hazırlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bk. <http://www.btk.gov.tr/mevzuat/yonetmelikler/dosyalar/tuketici-haklari.pdf>

sayılacak ve ağır para cezalarına neden olacak. Bu uygulama ile kullanıcılar internete kendi güvenlik yöntemlerini kurmak zorunda kalacaklar ve böylece Devlet tüm internet kullanıcılarını kolaylıkla kontrol edebilecek. Uygulama sonucu internet kullanıcıları belirlenen filtre tiplerini seçmedikleri sürece standart filtre tipi ile engellenmemiş sayfalara erişebilecekler. Düzenleme ile Devletin internet üzerindeki kontrol olanakları artmış ve istendiğinde tüm Türkiye kullanıcılarının herhangi bir siteye erişimini mutlak olarak engelleyebilme olanağı sağlanmıştır.

Kullanıcıların aklına “internet sansürleniyor mu?” sorusunu getiren düzenleme sosyal ağ grupları ve çeşitli sivil toplum örgütlerinin tepkisine neden oldu. Çin, İran, Mısır, Suudi Arabistan, Özbekistan ve Türkmenistan gibi ülkelerde en ağır internet sansürünün olduğu ve bu ülkelerin birbirleri ile benzer özelliklere sahip oldukları dikkate alındığında² bu tür düzenlemelerin çocuk istismarı ve porno, şiddet unsuru içeren, ulusal güvenliği zaafa uğratabilecek vb. başta olmak üzere ilgili siteleri hedeflese de ilk uygulamalar ve sonrasında gelinen durum açısından soru işaretleri doğurduğu da gerçektir.

Bu konuda yakın geçmişteki en anlamlı örneklerden biri 1998 yılında ABD Virjinya Federal Yerel Mahkemesinin zorunlu filtreleme sisteminin ülke anayasasının birinci hükmü olan ifade özgürlüğüne karşı olduğunu ilan etmesi ve kütüphanelerde zorunlu filtre sistemini kaldırması olmuştur. Bu sonucun alınmasında Amerikan Kütüphane Derneği'nin girişimlerinin önemli rolü olmuştur. Derneğin Düşünce Özgürlüğü Komitesi tarafından 26 Haziran 1997 yılında ilan edilen ve 17 Kasım 2000 tarihinde güncellenen *Statement On Library Use of Filtering Software*³ ile kütüphanelerde internete erişimin Anayasal ve en yüksek düzeyde korunmayı hak ettiği savunulmaktadır. Yazılım filtrelemesinin/ bloklanması ne olduğu, kütüphanelerde yazılım filtrelenmesinin uygulanması ile ilgili sorunlar ve kütüphanecilerin internete erişim kapsamında yapabileceklerinin madde madde belirlendiği *Bildirge* ABD'li kütüphaneciler için yol açıcı bir işleve sahip olmuştur. Bildirgede dikkati çeken önemli noktalardan birinin “*internet ve bilgiye erişimin zenginliğinden en iyi yararı elde etme konusunda kendinizi, personelinizi, kütüphane kuruluşunu, toplum önderlerini, aileleri, seçilmişleri eğitin*” ifadesi kayda değerdir. Bildirge'nin hazırlanmasına neden olan ve 1996 yılında Amerikan Hükümeti'nin İletişim Müstehcenlik Kanunu'nu yürürlüğe koymasının ardından sivil toplum örgütleri kanuna anayasanın birinci hükmüne karşı olduğu nedeniyle karşı çıkmışlar ve Anayasa Mahkemesi onların lehine karar vermiştir. Bu konuda sivil toplum örgütlerinin karşı çıkışlarının en önemli noktası siteleri

² Ülkelerdeki internet erişimi ile ilgili uygulama düzeyleri, filtreleme çeşitleri vb. kapsamlı bilgi için bk. <http://opennet.net/research/profiles>

³ 6.07.2011 tarihinde <http://www.ala.org/ala/aboutala/offices/oif/statementspols/ifresolutions/statementlibrary.cfm> adresinden erişildi.

filtrelemek isteyen ailelerin bunu kendi yöntemleriyle zaten yapabileceği ve devlet girişiminin geçersiz olduğu görüşüdür.

Güvenli İnternet Kanunu, ülkemizin yoğun ve sürekli değişen gündeminde ilgili sivil toplum örgütlerinin dışındaki kuruluşların ilgi alanı dışında görünüyor. Bu konuda en güncel ve ses getiren gelişme 29 Haziran 2011 tarihinde çeşitli sendikaların bir araya gelerek yaptığı basın açıklamasıdır⁴. Açıklamanın bilgi edinme ve ifade özgürlüğüne ilişkin boyutları kapsamında mesleğimizi ilgilendirmesi nedeniyle söz konusu basın açıklamasını yazımızın devamında ayrıntılarıyla okuyabilirsiniz.

Değerli okurlarımız, günümüzde en yaygın kullanılan bilgi ve iletişim ortamı olan internetin *güvenilir bilgiye erişim* kaygılarıyla kullanımının kısıtlanması veya erişimine engeller konulmasının *özgür bilgilenme ortamına güvenmemek* gibi kendi içinde çelişkiler barındırdığı düşüncesindeyiz. Aranılan bilginin doğruluğu ve güvenilirliğinin anlaşılabilmesinin kanun ve yönetmeliklerle düzenlenmesinden öte;

Farklı / alternatif bilginin her zaman olabileceği, değişebileceği, tartışılabileceği,

Farklı / alternatif bilginin doğruya ulaşma yolunu açabileceği,

Farklı / alternatif bilginin doğru olabileceği,

Farklı / alternatif bilginin ezberleri bozabileceği,

Farklı / alternatif bilginin vizyon kazandırıcı olabileceği,

Farklı / alternatif bilgiyi arama yetilerini güçlendirici,

anlayışta vatandaş yetiştirmeye odaklı bir eğitim ve öğretim sisteminin kurulmasına gereksinim vardır. Bu gereksinim küreselleşen dünya ile birlikte en acil ve öncelikli gereksinimimiz olmuştur. Farklı bilgiye sahip olmak, alternatif düşünebilme ve sorunlara çözüm bulabilme yeteneğini geliştirir, *bilgiye güvenmeyi*, bilgiden, bildiğini ifade etmekten korkmamayı öğretir. İnsanlarımıza da internet ortamında kendilerinin filtreleme yapmaları için gerekli özgüveni vermeye odaklı ulusal yaklaşımlar önceliğimiz olmalıdır.

Değerli okurlarımız,

Dergimizin elinizde bulunan sayısında yine birbirinden farklı içerik ve zenginlikte makaleler bulacaksınız. Dergimizi giderek daha fazla uluslararasılaşan ve mesleki konulara farklı bakış açısı ile yaklaşan bir içerikle sizlere sunmak için değerli görüş ve önerilerinizi bekliyoruz. Bu sayımızla birlikte Yayın Kurulumuza katılan genç meslektaşımız Zeynep Şen'e de aramıza hoş geldin derken, hepimize sağlık ve esenlik dolu bir yaz mevsimi dilerim.

Saygılarımızla,

Dr. M. Tayfun GÜLLE

⁴ 6 Temmuz 2011 tarihinde <http://forum.fedoratr.com/serbest-kursu/mustafa-akgul-sendikalarin-guvenli-internet-bildirgesi/msg4072/?PHPSESSID=a1196b525eaa485b0869225854e73fde#msg4072> adresinden erişildi.

İnternet Erişimi Yurttaşın Temel Hakkıdır

Sansür ve Filtrelemeye Hayır

Seçim öncesinde çok tartışılan “İnternetin Güvenli Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar” başlıklı BTK Kurul Kararı 22 Ağustos’tan başlayarak internet dünyasının devlet kontrolüne alınmasını sağlayacak bir sansür girişimidir. Bu uygulamayla kullanıcılar BTK’nın belirlediği 4 internet filtresinden birini seçmek zorunda bırakılacak. Filtreyi aşmak suç sayılacak. Filtre kriterleri ise tamamen BTK tarafından belirlenecek. Kamuoyunda rahatsızlık yaratan Türkiye’deki İnternet sansürü uygulamaları, giderek temel hak ve hürriyetleri kısıtlayıcı bir hal almaktadır. Bu konuda kaygı ve rahatsızlık içerisindeyiz. Tüm Türkiye’yi ve biz işçi sendikalarını yakından ilgilendiren İnternet sansürü uygulamalarına karşı itirazlarımızı ve önerilerimizi iletmek için bir araya geldik. 15 Mayıs tarihinde özellikle İstanbul’da sokaklara çıkarak “sansürsüz internet” talep eden 60.000 yurttaşla dayanışma içindeyiz.

Mevcut uygulama sansürdür

Türkiye’de 2007 yılında 5651 numaralı kanun ile birlikte yapılan düzenlemelerin ardından erişime engellenen sitelerin sayısı resmi olmayan rakamlara göre 20 bine yaklaşmıştır. Kamuya açık erişim sağlanan yerlerde zorunlu hale getirilen filtre sistemleri de 60 binden fazla siteyi engellemektedir. Bu sayı maalesef her gün artmaktadır. Erişimi engellenen sitelerin arasında öne sürüldüğü gibi sadece pornografi ya da benzeri içerikli siteler yoktur. Erişimi engellenen veya filtrelenen sitelerin önemli bir bölümü alternatif haber kaynakları, politik içerikli siteler, bazı sendika ve emek örgütlerinin siteleri, toplumun farklı kesimlerinin talep ve itirazlarını dile getirdikleri sitelerdir. Bu durum asıl amacın sansür olduğunu göstermektedir. Ayrıca İnternetin büyük birikiminin toplandığı önemli alan adları tek bir içerik/sayfa yüzünden engellenmekte ve bu birikimlere toplumun erişmesinin önüne geçilmektedir.

BTK Kurul Kararı hak ve özgürlüklere aykırıdır

Her şeyden önce BTK Kurul Kararı merkezi filtreler önermekte ve tüm trafiği bu filtreler aracılığı ile vatandaşlara sunmak istemektedir. Merkezi filtre uygulaması, devlet eliyle gerçekleştiği her durumda SANSÜRDÜR. Çünkü vatandaşın seçme, bilgiye erişme özgürlüğü elinden alınmakta, bilgi yurttaşlara ulaşmadan devletin ilgili teknokrat

ve bürokratları tarafından engellenmektedir.

Bu süzme işlemini kimin nasıl yapacağı, yani ön görülen kara ve beyaz listelerin nasıl oluşturulacağı da belirsizdir. Ucu açıktır. Hükümetlere hassasiyetlerine göre liste hazırlama olanağı tanımaktadır. Gerçek yaşamda hükümetlerin, devletin ilgili bürokratik kurumlarının nasıl keyiflerince işleyip hak ve özgürlüklerimizi sınırladıkları ortadadır. Alan yasakları, grev yasakları, örgütlenme ve sendikal hakların önündeki keyfi, yasal olmayan engeller, devlet geleneği hakkında bize fikir vermekte, böylesi ucu açık bir filtreleme sisteminin nereye gideceğini göstermektedir.

Merkezi filtre çocukları koruyamaz

Elbette çocuk istismarının, nefret söyleminin ve benzer suçların internet mecrasında serbestçe yayılmasının önüne geçecek yasal düzenlemeler yapmak gereklidir. Dünya çapında çocuk pornografisi, çocuk istismarı, nefret suçu gibi konularda yapılan sınırlamalar sansür olarak nitelendirilmemektedir. Ancak internetin devlet kontrolüne alınması, merkezi filtre gibi uygulamalar iddia edildiği gibi çocukları koruyamamaktadır. Her gün yüz binlerce içeriğin üretildiği bir ortamı filtreleyebilmek mümkün değildir. Merkezi filtreleme çeşitli ülkelerde denenmiş fakat ya tepkiler sonucu ya da çözüm olmadıkları için terkedilmiştir. Çocuğu korumak ailenin görevidir. Aileler çocuklarını gerçek yaşama hazırladıkları gibi, çevrimiçi dünyadaki risklere karşı da hazırlamak sorumluluğundadırlar. Risklerden korunmak ancak eğitimle mümkün olabilir. Bu konuda eğitim kurumlarına, medyaya, sivil toplum örgütlerine, sendikalara büyük sorumluluk düşmektedir. Teknolojik gelişim ayrıca ailelere çocukları korumak için yeterli bireysel teknolojik olanaklar sağlamaktadır. BTK gibi kurullar bu alanda insanlara hizmet verebilir. Merkezi filtre hiçbir şart altında kabul edilemez ve asıl amacı sansürdür.

Ahlaki kaygı ve hassasiyetlerimizin istismarı

Çocukların risk olarak öne sürülmesi, maalesef toplumu ikna etmek için yaratılmış bir ahlaki gerekçedir. 2007'de 5651 numaralı yasa çıkmadan önce benzer şekilde İnternet'in ne kadar kötü bir ortam olduğu medyada işlenmiş ve toplum hazırlanmıştır. Bu hükümetlerin her dönem başvurdukları, kritik konulara yurttaşları hazırladıkları kötü bir yönetme metodudur. Toplumumuz genel olarak çocuk ve aile konusunda hassastır. Bu

hassasiyet maalesef istismar edilmektedir.

Toplumun bir parçası ve yurttaşlar olarak hepimiz bu konuda hassasız ve İnterneti güvenli kullanmak istemekteyiz. Fakat bu uygulamanın bunu amaçlamadığını, amacının sansürü derinleştirmek, İnterneti kontrol altında tutmak olduğunun farkındayız. Ne sansür ne de toplum hassasiyetlerinin istismarı demokratik toplumlarda kabul edilemez.

İnternet, işçi hareketleri, politik kampanyalar, hak mücadeleleri için artık vazgeçilmez bir mecradır. Düşünce ve ifade özgürlüğünün sınırlarını genişletmesi, örgütlü bir toplum yaratma mücadelemize sağladığı yararlar, yönetme ve karar alma süreçlerine yurttaş katılımını arttırması açılarından ülkemizin geleceği için çok önemli bir olanaktır.

Birleşmiş Milletler, 4 Haziran'da gerçekleştirdiği oturumunda İnterneti temel bir insan hakkı olarak tanımıştır. Ayrıca, Avrupa Konseyi'nin Strasburg'da 18 – 19 Nisan 2001'de gerçekleştirdiği konferansında onayladığı “İnternetin Evrenselliğini, Bütünlüğünü ve Açıklığını Korumak ve Geliştirmek” başlıklı kararı ise, internet erişimini Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ne eklemiştir. Her iki karar da, ilgili sözleşmelerde taraf olan Türkiye'nin iç hukukuna uyarlamakla yükümlü olduğu kararlardır.

Hükümeti ve ilgili kurumları

BTK Kurul Kararını derhal ve acilen geri çekmeye, İnterneti tehdit gören yaklaşımlarla hazırlanmış başta 5651 olmak üzere tüm yasa ve yönetmelikleri adım adım gözden geçirmeye ya da iptal etmeye Konunun muhatabı çeşitli STK'lar, odalar ve sendikalarla birlikte riskler kadar olanakları gören yeni düzenlemeler yapmaya çağırıyoruz.

Bu sansür girişimi 12 Eylül Anayasası'nın ve devleti vatandaştan üstün gören devlet geleneğinin bir ürünü olarak düşünce ve ifade özgürlüğünün önündeki engellerin bir parçasıdır. Yeni Anayasa yapımı sürecinde düşünce ve ifade özgürlüğünü kayıtsız şartsız güvence altına alan düzenlemeler yapmak, 30 yıldır yaşanan bunca deneyimin ışığında, tüm siyasi aktörlerin görev ve sorumluluğudur.